

УДК 336.2:338.2

DOI: https://doi.org/10.31521/modecon.V56(2026)-14

Жаворонок А. В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бізнесу, адміністрування та права, ЗВО «Університет трансформації майбутнього», м. Чернігів, Україна

ORCID: 0000-0001-9274-8240

e-mail: a.zhavoronok@chnu.edu.ua

Податкові стимули як інструменти економічного розвитку: теорія та практика

Анотація. У статті досліджується роль податкових стимулів як важливого інструменту державної політики економічного розвитку в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення України. Актуальність теми зумовлена необхідністю пошуку ефективних механізмів активізації інвестиційної й інноваційної діяльності, відновлення зруйнованої інфраструктури і забезпечення стійкого економічного зростання за обмежених бюджетних ресурсів. Метою статті є комплексне дослідження суті, видів і механізмів податкових стимулів, аналіз практики їх застосування в Україні і розробка рекомендацій щодо вдосконалення системи податкового стимулювання. У роботі розглянуто теоретичні підходи вітчизняних і зарубіжних науковців до визначення суті податкових стимулів. Проаналізовано основні діючі в Україні податкові преференції: спеціальний податковий режим «Дія.City», пільги для резидентів індустріальних парків, спрощену систему оподаткування (єдиний податок), особливості оподаткування страхових компаній, пільгові ставки акцизного податку, а також широку систему звільнень від податку на додану вартість (0% ставка) на імпорт енергетичного обладнання, товарів військового призначення та обладнання для індустріальних парків. Особлива увага приділена воєнним податковим пільгам, які продовжують діяти у 2026 році, зокрема звільненню від єдиного податку для ФОП на територіях бойових дій та окупованих територіях, а також для мобілізованих осіб-підприємців. Проведено оцінку стимулюючого ефекту цих інструментів на розвиток ІТ-сектору, переробної промисловості, енергетики, оборонної галузі та малого бізнесу. У результаті дослідження виявлено, що існуюча система податкових стимулів має значний потенціал, але характеризується фрагментарністю, недостатньою адресністю і слабким механізмом оцінки ефективності. Обґрунтовано необхідність переходу від реактивних антикризових пільг до комплексної, цільової та результатно-орієнтованої системи податкового стимулювання, яка б враховувала стратегічні пріоритети економічного розвитку України.

Ключові слова: податкові стимули, податкова політика, адміністрування податків, податкові пільги, управління, економічний розвиток, Дія.City, індустріальні парки, ПДВ-пільги, воєнні податкові преференції.

Zhavoronok Artur, Ph.D. in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Business, Administration and Law, Higher Educational Institution "University of Future Transformation", Chernihiv, Ukraine

Tax Incentives as Tools for Economic Development: Theory and Practice

Abstract. Introduction. The article examines the role of tax incentives as an important instrument of state policy for economic development under martial law and during the post-war recovery of Ukraine. The relevance of the topic is driven by the need to identify effective mechanisms for stimulating investment and innovation activities, rebuilding destroyed infrastructure, and ensuring sustainable economic growth under conditions of limited budgetary resources.

Purpose. The purpose of the article is to provide a comprehensive study of the essence, types, and mechanisms of tax incentives, to analyze the practice of their application in Ukraine, and to develop recommendations for improving the system of tax stimulation.

Results. The paper considers theoretical approaches of domestic and foreign scholars to defining the nature of tax incentives. It analyzes the main tax preferences currently in force in Ukraine, including the special tax regime Diia.City, incentives for residents of industrial parks, the simplified taxation system (single tax), specific features of the taxation of insurance companies, preferential excise tax rates, as well as a broad system of value-added tax (VAT) exemptions (0% rate) on imports of energy equipment, military goods, and equipment for industrial parks. Particular attention is paid to wartime tax benefits that remain in effect in 2026, including exemptions from the single tax for individual entrepreneurs operating in combat zones and temporarily occupied territories, as well as for mobilized entrepreneurs. The study evaluates the stimulating effect of these instruments on the development of the IT sector, manufacturing industry, energy sector, defense industry, and small business.

Conclusions. The results indicate that the existing system of tax incentives has significant potential but is characterized by fragmentation, insufficient targeting, and weak mechanisms for evaluating effectiveness. The article substantiates the need to shift from reactive anti-crisis tax benefits to a comprehensive, targeted, and performance-oriented system of tax incentives that would take into account the strategic priorities of Ukraine's economic development.

Keywords: tax incentives, tax policy, tax administration, tax benefits, governance, economic development, Diia.City, industrial parks, VAT exemptions, wartime tax preferences.

JEL Classification: H25; H21; O23; O38.

¹Стаття надійшла до редакції: 15.04.2026

Received: 15 April 2026

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку української економіки характеризується одночасним впливом кількох потужних викликів: повномасштабною війною, руйнуванням виробничої інфраструктури, енергетичною кризою, відпливом капіталу і трудових ресурсів, а також необхідністю швидкого повоєнного відновлення і євроінтеграції. У цих умовах особливої актуальності набуває питання ефективного використання державних інструментів стимулювання економічного зростання. Серед них особливе місце посідають податкові стимули, які дозволяють впливати на економічну поведінку бізнесу без значного збільшення прямих бюджетних видатків. Незважаючи на те, що податкові пільги та спеціальні режими оподаткування широко застосовуються в Україні, їхня роль як системного інструменту економічного розвитку залишається недостатньо вивченою. Багато існуючих стимулів мають фрагментарний, тимчасовий або реактивний характер і запроваджуються переважно як антикризові заходи, а не як частина довгострокової стратегії економічного розвитку. Таким чином, актуальність дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення суті податкових стимулів, критичного аналізу існуючої практики їх застосування в Україні і розробки пропозицій щодо формування сучасної, цільової, результатно-орієнтованої системи податкового стимулювання економічного розвитку в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика податкових стимулів як інструменту економічного розвитку в Україні активно досліджується науковцями. Особливої уваги набувають питання ефективності податкових пільг в умовах воєнного стану, трансформації економіки і післявоєнного відновлення. Серед ключових результатів варто виділити дослідження О. Браславця та ін. [1], які підкреслюють, що в умовах економічної трансформації податкові стимули повинні поєднувати фіскальні інтереси держави з потребами інвестиційного зростання. М. Дудаш [2] досліджує зниження податкового навантаження як механізм податкового стимулювання розвитку підприємництва на сільських територіях в умовах воєнного стану і доводить, що преференційні режими (знижені ставки, звільнення від податків, спеціальні режими) сприяють економічній активності в регіонах, які постраждали від війни, і пропонує подальше зниження ставки єдиного податку для підтримки мікробізнесу. О. Чаплигін, М. Чаплигіна [3] аналізують податкове стимулювання енергоефективності як складову фінансової політики держави. В. Іванченков [4] обґрунтовує роль податкового регулювання як ключового важеля макроекономічної стабільності і стимулювання зростання. Я. Греца [5] присвячує дослідження податковим пільгам як прояву стимулюючої функції податків. О. Найденко [6] аналізує національні практики податкового

стимулювання інвестиційної діяльності, зокрема спеціальні режими «Дія.City» та індустріальні парки. Окрім того, значну увагу приділено воєнним податковим стимулам. А. Нікітішин, М. Пасічний [7] розглядають податкове стимулювання бізнесу в умовах воєнного стану, зокрема тимчасові пільги з єдиного податку, ПДВ та акцизу як оперативні антикризові заходи.

Водночас залишається недостатньо емпіричних робіт з оцінки ефективності цих стимулів. Саме ця прогалина визначає актуальність дослідження.

Формулювання цілей дослідження. Мета статті – дослідити суть, види і механізми податкових стимулів як інструменту економічного розвитку, проаналізувати практику їх застосування в Україні в умовах воєнного стану і повоєнного відновлення, а також розробити рекомендації щодо вдосконалення системи податкового стимулювання для підвищення її ефективності і відповідності стратегічним цілям економічного зростання країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податкові стимули є одним з ключових інструментів державної економічної політики, які дозволяють державі впливати на поведінку суб'єктів господарювання, не вдаючись до прямого бюджетного фінансування, а через зменшення податкового навантаження. Головна ідея полягає в тому, що зниження податків або надання пільг вивільняє фінансові ресурси у бізнесу, які той може спрямувати на інвестиції, модернізацію, інновації, розширення виробництва або створення нових робочих місць.

О. Зельдіна, В. Гришко [8] розглядають податкові стимули як невід'ємну частину принципу справедливого оподаткування суб'єктів господарювання і доводять, що диференційована система податкових стимулів (знижені ставки, пільги, звільнення від ПДВ, прискорена амортизація) дозволяє збільшити надходження інвестиційного капіталу, забезпечити баланс публічних і приватних інтересів і підвищити інвестиційну привабливість України.

Є. Шаптала [9] дає правове визначення податкових стимулів як правових засобів, що спонукають платників податків до певної економічної поведінки шляхом зміни податкових обов'язків (зниження ставок, пільг, відстрочок).

О. Браславець та ін. [1] акцентують економічну суть, тобто податкове стимулювання – це важливий інструмент державної економічної політики, який спрямований не лише на забезпечення фіскальних надходжень до бюджету, а й на формування економічних мотивів суб'єктів господарювання щодо розширення виробництва, модернізації основних фондів, впровадження інновацій та підвищення конкурентоспроможності.

М. Дудаш [2] досліджує податкові стимули як преференційні режими (зниження ставок, звільнення

від податків, спеціальні режими оподаткування), що зменшують фіскальне навантаження і сприяють економічній активності в несприятливих умовах, у тому числі під час воєнного стану.

О. Чаплигін, М. Чаплигіна [3] визначають податкові стимули як пільги та інструменти, що спрямовують інвестиції у енергоефективні проекти, стимулюючи модернізацію та сталий розвиток.

Тобто, податкове стимулювання – це форма непрямого державного регулювання економіки, яка реалізується через систему податкових пільг, преференцій, знижених ставок, податкових кредитів, інвестиційних відрахувань, спеціальних режимів оподаткування і спрямована на формування економічних мотивів у платників податків для

здійснення дій, корисних для суспільства: збільшення інвестицій, впровадження інновацій, розвитку пріоритетних галузей, підтримки малого бізнесу чи відновлення в умовах кризи.

Податкові стимули в Україні активно використовуються як інструмент економічного розвитку для залучення інвестицій, стимулювання інновацій, модернізації виробництва і розвитку пріоритетних галузей (ІТ, переробна промисловість, промисловість загалом). Податкові стимули передбачають пільги щодо податку на прибуток, ПДВ, митних платежів та місцевих податків, що знижує податкове навантаження і підвищує конкурентоспроможність бізнесу (табл. 1).

Таблиця 1 Податкові стимули як інструменти економічного розвитку в Україні

Стимул	Основні пільги	Цільова галузь / СГ	Термін дії	Стимулюючий ефект
Дія.City (спеціальний правовий і податковий режим)	<ul style="list-style-type: none"> • ПДФО 5% • ЄСВ – фіксовано • податок на прибуток: 18% або 9% на виведений капітал • пільги щодо опціонів, gig-контрактів 	ІТ, технологічні компанії, стартапи	25 років (стабільність)	залучення інвестицій, розвиток цифрової економіки, створення робочих місць
Резиденти індустриальних парків	<ul style="list-style-type: none"> • податок на прибуток – 0 % на 10 років (при реінвестуванні) • звільнення від ПДВ та мита при імпорті нового обладнання • пільги (до 0 %) по земельному податку, податку на нерухомість 	переробна промисловість, логістика, наукові розробки	10 років	модернізація промисловості, залучення прямих інвестицій, створення виробництв
Спрощена система оподаткування (єдиний податок)	<ul style="list-style-type: none"> • фіксовані ставки для 1–2 груп • 3% або 5% від доходу для 3 групи • 4 група – % від нормативної грошової оцінки землі • пільги під час воєнного стану (звільнення на окупованих/ бойових територіях і для мобілізованих) 	малий та середній бізнес, ФОП, мікропідприємства, аграрії	постійно (з обмеженнями)	спрощення адміністрування, підтримка мікробізнесу, самозайнятості та швидкого відновлення
Пільгові ставки акцизного податку на пальне (воєнні)	<ul style="list-style-type: none"> • тимчасово 0 €/1000 л або знижені ставки (100 €/1000 л для бензину/ дизелю, 52 € для газу) у 2022–2023 рр. • 0% для потреб Міноборони 	логістика, транспорт, аграрний сектор, оборона	діяли до липня 2023 (більшість)	стабілізація ринку пального, запобігання дефіциту та стрибкам цін під час війни
Податок на прибуток страхових компаній	<ul style="list-style-type: none"> • 18% на прибуток • окремо податок на дохід: 3% (страхування життя) і 4% (інші види страхування) від страхових премій 	страхові компанії	постійно	спеціальний режим, що враховує специфіку формування резервів
Пільги та звільнення від ПДВ	<ul style="list-style-type: none"> • 14% – окремі аграрні товари • 7% – ліки, медвироби, деякі послуги • 0% – імпорт енергетичного обладнання • 0% – військові товари, БЛА, тепловізори, симулятори бойових дій (до 01.01.2027) • 0% – обладнання для резидентів індустриальних парків 	енергетика, оборона, аграрний сектор, промисловість	до 2027–2029 років	зниження вартості інвестицій у відновлення енергетики, оборону і промисловість

Джерело: сформовано автором на основі [10; 11; 12; 13; 14; 15; 17; 18]

Спеціальний правовий та податковий режим «Дія.City» (для ІТ- та технологічних компаній) – це один з ключових інструментів розвитку ІТ-сектору та цифрової економіки. Режим діє з 2022 року і гарантує стабільність умов на 25 років. Основні податкові

пільги для резидентів полягають у сплаті податки на працю: ПДФО – 5% (замість 18%), ЄСВ – 22% від мінімальної зарплати (фіксовано), військовий збір – 5% і корпоративний податок оподатковується на вибір між 18% на прибуток або 9% на виведений капітал

(оподатковуються лише розподілені кошти, наприклад дивіденди). Додатковими перевагами є звільнення від ПДФО з дивідендів (якщо виплачуються не частіше разу на 2 роки), податковий rebate для інвестицій у стартапи, можливість використання gig-контрактів, опціонів й інструментів венчурного фінансування. Режим стимулює створення робочих місць, залучення іноземних інвестицій та зростання tech-екосистеми.

Податкові пільги для резидентів індустріальних парків – це інструмент розвитку промисловості, переробки та інфраструктури. Пільги діють для юридичних осіб, які ведуть діяльність у межах парку (переробна промисловість, збирання/обробка відходів, наукові розробки). Основні пільги (ст. 142 та 197 Податкового кодексу України [10]) полягають у:

- повне звільнення від податку на прибуток на 10 років (прибуток від дозволених видів діяльності має реінвестуватися в діяльність парку);
- звільнення від ПДВ при імпорті нового обладнання та комплектуючих (виготовлених не

більше 3 років тому, не вживані, для власного використання в парку);

- органи місцевого самоврядування можуть встановлювати пільгові ставки (аж до 0%) на земельний податок, податок на нерухомість.

Пільги застосовуються лише до діяльності в межах парку, без передачі обладнання в оренду третім особам. Також заборонено для офшорних компаній і певних видів діяльності (підакцизні товари). Податкові стимули постійно оновлюються (наприклад, у 2026 році уряд розширив підтримку індустріальних парків у прифронтових зонах).

Спрощена система оподаткування для суб'єктів господарювання – це один з ключових інструментів підтримки малого та середнього бізнесу (ФОП і ТОВ), який спрощує адміністрування, фіксує платежі й знижує податкове навантаження, стимулюючи підприємництво, самозайнятність і швидке відновлення економіки. Діючі вимоги спрощеної системи оподаткування суб'єктів господарювання в 2026 році (ст. 291-293 ПКУ [10]) представлені у табл. 2.

Таблиця 2 Характеристика механізму дії спрощеної системи оподаткування суб'єктів господарювання

Група	Хто може застосовувати	Граничний дохід (2026)	Ставка єдиного податку	Додаткові платежі
1 група	ФОП (без найманих працівників, роздрібна торгівля на ринках / побутові послуги)	1 444 049 грн	до 10% прожиткового мінімуму (макс. 332,80 грн/міс.)	ЄСВ (мін. 1 902,34 грн/міс.), ВЗ 864,70 грн/міс.
2 група	ФОП (послуги населенню / єдинникам, виробництво/ продаж товарів, до 10 працівників)	7 211 598 грн	до 20% мінімальної зарплати (макс. 1 729,40 грн/міс.)	ЄСВ (мін. 1 902,34 грн/міс.), ВЗ 864,70 грн/міс.
3 група	ФОП (без обмежень працівників) і ТОВ	10 091 049 грн	3% (з ПДВ) або 5% (без ПДВ) від доходу	ВЗ 1% від доходу + ЄСВ
4 група	Сільгоспвиробники (юрособи та ФОП-фермери)	не обмежено	% від га землі (0,19 – 6,33% залежно від типу землі та спеціалізації)	ЄСВ

Джерело: сформовано автором на основі [10; 16]

Воєнні пільги щодо єдиного податку продовжують діяти і в 2026 році. Фізичні особи-підприємці першої та другої груп єдиного податку, податкова адреса яких розташована на територіях активних бойових дій або тимчасово окупованих територіях (станом на дату початку бойових дій чи окупації), мають право не сплачувати єдиний податок і військовий збір за період з першого числа місяця, в якому почалися бойові дії або виникла можливість бойових дій на відповідній території, до останнього числа місяця, в якому такі дії або окупація завершилися. Крім того, мобілізовані особи-підприємці (незалежно від групи єдиного податку), які були зареєстровані до призову або укладення контракту, повністю звільняються від сплати єдиного податку, військового збору і ЄСВ (за себе) на весь період військової служби, включаючи місяці призову і демобілізації. Звільнення поширюється також на подання податкової звітності за цей період.

Серед інших воєнних пільг з єдиного податку, які запроваджувалися під час воєнного стану, варто згадати такі:

1. З квітня 2022 року до серпня 2023 року діяла можливість для ФОП та юридичних осіб будь-якої організаційно-правової форми добровільно перейти на спеціальну третю групу єдиного податку зі ставкою 2% від доходу (без ПДВ). Ця пільга дозволяла значно знизити податкове навантаження в перші місяці війни, але з серпня 2023 року її скасовано, і зараз повернення до 2% ставки не передбачено.

2. Добровільна сплата ЄСВ для всіх фізичних осіб-підприємців діяла з березня 2022 року до 31 грудня 2024 року. З 1 січня 2025 року цю пільгу призупинено, і підприємців знову зобов'язані сплачувати мінімальний ЄСВ за себе.

3. Для мобілізованих осіб-підприємців додатково передбачена можливість повернення надміру сплачених сум єдиного податку та

військового збору за період служби (протягом 1095 днів після виникнення переоплати).

Завдяки цим заходам спрощена система оподаткування охоплює понад 1,5 млн ФОП і продовжує стимулювати мікробізнес й швидке відновлення економіки навіть в умовах воєнного стану. З 2026 року для єдиного податку запроваджено заборону на застосування спрощеної системи для охоронної діяльності.

Пільгові ставки акцизного податку, які були введені під час війни у 2022–2023 роках запровадили тимчасові преференції для стабілізації ринку пального, зниження цін і підтримки логістики/оборони/аграріїв:

1. З 17 березня 2022 року – нульова ставка акцизу (0 € за 1000 л) на бензини моторні, дизель (важкі дистилати), скраплений газ, біодизель та альтернативне пальне.

2. З вересня 2022 року – знижені ставки: 100 €/1000 л (замість 213,5 € для бензину та 139,5 € для дизелю); 52 €/1000 л для скрапленого газу.

3. 0 €/1000 л для пального, яке закуповує Міноборони України (за податковим векселем).

4. ПДВ на пальне тимчасово знижено до 7% (діяло до липня 2023 року).

Більшість пільг дозволили уникнути дефіциту пального і стримати ціни в перші місяці повномасштабного вторгнення.

Страхові компанії є особливим видом платників податку на прибуток підприємств. Прибуток страхової компанії не підпадає під загальну ставку 18% і мають спеціальний механізм оподаткування, передбачений ст. 136 Податкового кодексу України [10]:

1. Для страхових компаній застосовується звичайна базова ставка 18% (п. 136.1 ст. 136 ПКУ [10]).

На відміну від інших фінансових установ (банки, кредитні спілки, лізингові компанії тощо), для яких з 1 січня 2025 року ставку підвищили до 25% і до 50% – з 1 січня 2026 року.

2. Під час провадження страхової діяльності одночасно зі ставкою податку на прибуток діють окремі ставки податку на дохід (страхові премії, отримані від страхової діяльності): 3% – від суми страхових премій, отриманих за договорами страхування життя (довгострокове страхування); 4% – від суми страхових премій, отриманих за іншими договорами страхування (майнове, відповідальності, медичне, автоцивілка тощо).

3. Страховики формують страховий резерв (технічні резерви), який впливає на фінансовий результат. Додатково застосовуються коригування, передбачені ст. 134–140 ПКУ [10] (зокрема, щодо створення резервів, перестраховання, виплат страхових відшкодувань). Для страховиків існують специфічні податкові різниці, пов'язані з формуванням резервів збитків, премій та інвестиційного доходу.

Податок на прибуток страхових компаній залишається відносно помірним порівняно з банками, але має подвійну структуру (прибуток + дохід від премій). Це не є податковим стимулом у класичному розумінні, а скоріше спеціальним режимом, що враховує специфіку страхового бізнесу.

Діють знижені ставки та повні звільнення (0%) від ПДВ, які є потужним інструментом економічного розвитку, адже знижують вартість імпорту і внутрішнього постачання, стимулюють інвестиції в пріоритетні галузі, відновлення інфраструктури, оборону, енергетику і сільське господарство (табл. 3).

Таблиця 3 Знижені ставки ПДВ

Ставка	Застосування	Стимулюючий ефект	Джерело
14%	Окремі сільськогосподарські товари (зерно, олійні культури, худоба, молоко тощо)	Підтримка аграрного сектору, зниження вартості продовольства та експорту	пп. «г» п. 193.1 ПКУ
7%	Лікарські засоби, медичні вироби, екскурсійні послуги, показ оригінальних творів, адаптовані фільми	Стимулювання охорони здоров'я, культури та доступності медичних послуг	пп. «є», «ж», «з» п. 193.1 ПКУ

Джерело: сформовано автором на основі [10]

Повне звільнення від ПДВ (ставка 0%) залишається одним з найпотужніших податкових стимулів в Україні у 2026 році, яке дозволяє суттєво знизити вартість імпорту та внутрішнього постачання критично важливих товарів, стимулюючи інвестиції в пріоритетні напрями економіки.

Для відновлення енергетики відповідно до Закону №4698-IX [13] продовжено звільнення від ПДВ на імпорт обладнання для вітроелектростанцій, сонячних електростанцій, установок зберігання енергії (накопичувачів), газопоршневої та газотурбінної

генерації, а також іншого критичного енергообладнання. Ця пільга діє до 1 січня 2029 року. Стимулюючий ефект полягає в тому, що вона знижує вартість модернізації енергосистеми, прискорює будівництво розподіленої генерації і підвищує енергетичну стійкість країни в умовах війни.

Для оборонної сфери і воєнних потреб звільнення від ПДВ застосовується до імпорту і постачання на митній території України товарів військового призначення, зокрема безпілотних авіаційних комплексів (БпЛА), прицілів, тепловізорів, засобів

зв'язку, бронезилетів, касок та іншого обладнання оборонного характеру. Пільга діє протягом усього періоду воєнного стану і додатково продовжена до 1 січня 2027 року. З 1 січня 2026 року новою пільгою охоплено імпорт і постачання симуляторів бойових дій, які використовуються для навчання та підготовки військових. Крім того, при продажу таких звільнених від ПДВ військових товарів (не лише за державними контрактами, а й за іншими договорами) не нараховуються компенсаційні податкові зобов'язання відповідно до статей 198.5 та 199 Податкового кодексу України [10]. Стимулюючий ефект проявляється в здешевленні оснащення ЗСУ і розвитку оборонної промисловості, що прискорює постачання критично важливого обладнання.

Для резидентів індустріальних парків діє звільнення від ПДВ при імпорті нового обладнання (виготовленого не більше трьох років тому і такого, що не було у використанні), яке застосовується виключно в межах парку для провадження переробної промисловості, наукових розробок і дозволених видів діяльності. Обладнання не можна передавати в оренду або лізинг третім особам протягом п'яти років з моменту ввезення. Цей механізм стимулює створення нових виробництв, модернізацію потужностей і залучення інвестицій у промисловість.

Для порівняння, у 2026 році скасовано низку попередніх пільг. Зокрема, звільнення від ПДВ на імпорт і постачання дилерами електромобілів (транспортних засобів, оснащених виключно електричними двигунами) припинило дію з 1 січня 2026 року відповідно до Закону №4698-IX [13], і тепер такі операції оподатковуються за повною ставкою 20%. Деякі тимчасові пільги на генератори та інше енергообладнання були уточнені або продовжені лише для конкретних категорій товарів.

Ці звільнення від ПДВ значно компенсують воєнні ризики і сприяють прискореному відновленню ключових секторів економіки.

Висновки. Податкові стимули є потужним і гнучким інструментом державної економічної політики, який дозволяє впливати на поведінку суб'єктів господарювання шляхом зменшення податкового навантаження, спрямування ресурсів на інвестиції, інновації, модернізацію виробництва і відновлення економіки. У теоретичному аспекті податкові стимули поєднують регулюючу і стимулюючу функції податків, компенсуючи ринкові провали, активізуючи ділову активність і сприяючи структурним перетворенням в економіці.

Аналіз діючої в Україні системи податкових стимулів (станом на 2026 рік) свідчить про їхню значну практичну цінність. Спеціальний режим «Дія.City» довів ефективність у розвитку IT-сектору,

забезпечуючи стабільність податкових умов на 25 років і залучаючи висококваліфіковані кадри та іноземні інвестиції. Режим резидентів індустріальних парків стимулює промислову модернізацію завдяки нульовій ставці податку на прибуток на 10 років і звільненню від ПДВ на імпорт обладнання. Спрощена система оподаткування залишається ключовим механізмом підтримки мікро- та малого бізнесу, а воєнні пільги (звільнення для ФОП на прифронтових територіях і для мобілізованих осіб-підприємців) допомогли зберегти підприємницьку активність в умовах повномасштабної війни.

Особливе значення мають пільги з ПДВ (0% ставка) на імпорт енергетичного обладнання, військової техніки і обладнання для індустріальних парків, які суттєво знижують вартість інвестицій у відновлення енергетики, оборонну промисловість і переробний сектор, компенсуючи воєнні ризики та прискорюючи економічну стійкість країни. Водночас тимчасові антикризові заходи (знижені ставки акцизу на пальне, спеціальна 2% група єдиного податку) продемонстрували здатність оперативно реагувати на шоки, хоча їхня фрагментарність і обмежений термін дії знижують довгостроковий ефект.

Разом з тим, виникає низка системних проблем: недостатня адресність і прозорість окремих пільг, ризики зловживань, втрати бюджетних надходжень, а також низький рівень оцінки ефективності стимулів за реальними показниками (приріст інвестицій, створення робочих місць, зростання податкових надходжень у середньостроковій перспективі). У 2026 році зберігається потреба в переході від фрагментарних пільг до комплексної, цільової та результатно-орієнтованої системи податкового стимулювання, яка б гармонійно поєднувалася з євроінтеграційними процесами та вимогами МВФ.

Перспективи подальшого вдосконалення пов'язані з посиленням моніторингу ефективності податкових стимулів, запровадженням чітких критеріїв їх надання (обсяг інвестицій, інноваційна складова, створення робочих місць), забезпеченням стабільності законодавства та інституційної координації між податковою, митною та фінансовою політикою. Лише за таких умов податкові стимули зможуть максимально реалізувати свій потенціал як каталізатора інвестиційного зростання, структурної трансформації економіки і повоєнного відновлення України.

Таким чином, податкові стимули не є універсальним рішенням, але за умови науково обґрунтованого, прозорого і контрольованого застосування стають одним з найважливіших важелів забезпечення довгострокового економічного розвитку держави.

Література:

1. Браславець О., Маслянка П., Омельченко А. Податкове стимулювання як інструмент розвитку підприємництва та економічної активності в умовах трансформації економіки. Актуальні проблеми економіки. 2025. № 12. DOI: 10.32752/1993-6788-2025-2-294-112-119.
2. Дудаш М. Г. Зниження податкового навантаження як механізм податкового стимулювання розвитку підприємництва на сільських територіях в умовах воєнного стану. Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство». 2024. Вип. 5. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.63>.
3. Чаплигін О., Чаплигіна М. Податкове стимулювання енергоефективності як складова частини фінансової політики держави. Сталий розвиток економіки. 2024. № 2 (49). DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-1>.
4. Іванченков В. С. Податкові інструменти в забезпеченні структурних трансформацій економіки. Економічний простір. 2025. № 200. С. 174–178. <https://doi.org/10.30838/EP.200.174-178>.
5. Греца Я. В. Податкові пільги як інструмент застосування регулювальної функції податків. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2025. № 92. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.3.14>.
6. Найденко О. Є. Податкові стимули інвестиційної активності для юридичних осіб: досвід країн ЄС та українські реалії. Фінанси України. 2024. № 9. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.09.099>.
7. Нікітшин А., Пасічний М. Tax stimulation of innovation activity. Modern Engineering and Innovative Technologies. 2022. № 2(21-02). С. 36–39. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2022-21-02-014>.
8. Зельдіна О., Гришко В. Податкові стимули як складник справедливого оподаткування. Правове регулювання економіки. 2017. № 10. С. 67–78. URL: <https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/14.pdf>.
9. Шаптала Є. Ю. Стимули у податковому праві: поняття, ознаки та класифікація. Актуальні проблеми права. 2017. № 10. URL: <https://apir.org.ua/lais/article/download/188/169>.
10. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
11. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану: Закон України від 15 березня 2022 року №2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>.
12. Про внесення змін до розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо ставок акцизного податку на період дії правового режиму воєнного, надзвичайного стану: Закон України від 21 вересня 2022 року №2618-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2618-20#Text>.
13. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування банків податком на прибуток підприємств у 2026 році та перенесення строків введення в дію Електронної системи обігу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах: Закон України від 3 грудня 2025 року №4698-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4698-20#Text>.
14. Abramova A., Shaposhnykov K., Zhavoronok A., Liutikov P., Skvirskiy I. & Lukashev O. Ecosystem of VAT Administration in E-Commerce: Case of the Eastern Europe Countries. Estudios de economía aplicada. 2021. Vol. 39(5). DOI: <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v39i5.4909>.
15. Danylyshyn B., Dubyna M., Zashchanskiy M., Ostrovska N., Blishchuk K. & Kozak I. Innovative Instruments of Monetary and Fiscal Policy. Universal Journal of Accounting and Finance. 2021. Vol. 9(6). P. 1213-1221. DOI: <https://doi.org/10.13189/ujaf.2021.090601>.
16. Lagodiienko N., Pozhydaieva M. & Krylov D. Digitalization of Tax Administration in Ukraine: Risks and Opportunities. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2022. Vol. 44(4). P. 443–450. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2022.44>.
17. Nikiforov P., Greshko R., Marych M., Marusiak N., Kharabara V. & Gladchuk O. Mutual Influence Of Fiscal And Monetary Policy In The Context Of Ensuring Macro-Financial Stability Of The State. Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development. 2022. Vol. 44(4). P. 435–442. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2022.43>.
18. Zhavoronok A., Popelo O. & Cosmulese C. G. Coordination of fiscal and monetary policies in ensuring macroeconomic stability of Ukraine. Financial and Credit Systems: Prospects for Development. 2026. Vol. 1(20). P. 161-172. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2026-1-12>.

References:

1. Braslavets, O., Maslyanka, P., & Omelchenko, A. (2025). Tax incentives as a tool for the development of entrepreneurship and economic activity in the conditions of economic transformation. Actual Problems of Economics, 2(294), 112–119. DOI: 10.32752/1993-6788-2025-2-294-112-119 [in Ukrainian].
2. Dudash, M. H. (2024). Reduction of tax burden as a mechanism of tax stimulation of entrepreneurship development in rural areas under martial law. Electronic scientific publication "Analytical and Comparative Jurisprudence", 5. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.63> [in Ukrainian].
3. Chaplyhin, O., & Chaplyhina, M. (2024). Tax stimulation of energy efficiency as a component of the state's financial policy. Sustainable Economic Development, 2(49), 5–9. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-1> [in Ukrainian].
4. Ivanchenkov, V. S. (2025). Tax instruments in ensuring structural transformations of the economy. Economic Space, 200, 174–178. <https://doi.org/10.30838/EP.200.174-178> [in Ukrainian].
5. Hretsa, Ya. V. (2025). Tax benefits as an instrument of applying the regulatory function of taxes. Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law, 92. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.92.3.14> [in Ukrainian].
6. Naidenko, O. Ye. (2024). Tax incentives for investment activity of legal entities: experience of EU countries and Ukrainian realities. Finance of Ukraine, 9, 99–114. DOI: <https://doi.org/10.33763/finukr2024.09.099> [in Ukrainian].
7. Nikitishyn, A., & Pasichnyi, M. (2022). Tax stimulation of innovation activity. Modern Engineering and Innovative Technologies, 2(21-02), 36–39. <https://doi.org/10.30890/2567-5273.2022-21-02-014> [in English].
8. Zeldina, O., & Hryshko, V. (2017). Tax incentives as a component of fair taxation. Legal Regulation of Economy, 10, 67–78. <https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2017/10/14.pdf> [in Ukrainian].

9. Shaptala, Ye. Yu. (2017). Stimuli in tax law: concept, features and classification. *Actual Problems of Law*, 10. URL: <https://apir.org.ua/lais/article/download/188/169> [in Ukrainian].
10. Tax Code of Ukraine of December 2, 2010 No. 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [in Ukrainian].
11. On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Legislative Acts of Ukraine regarding the Operation of Norms during the Period of Martial Law: Law of Ukraine of March 15, 2022 No. 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> [in Ukrainian].
12. On Amendments to Section XX "Transitional Provisions" of the Tax Code of Ukraine regarding Excise Tax Rates during the Period of Martial Law and State of Emergency: Law of Ukraine of September 21, 2022 No. 2618-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2618-20#Text> [in Ukrainian].
13. On Amendments to the Tax Code of Ukraine and Other Laws of Ukraine regarding Peculiarities of Taxation of Banks with Corporate Profit Tax in 2026 and Postponement of the Launch of the Electronic System for the Circulation of Alcoholic Beverages, Tobacco Products and Liquids Used in Electronic Cigarettes: Law of Ukraine of December 3, 2025 No. 4698-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4698-20#Text> [in Ukrainian].
14. Abramova, A., Shaposhnykov, K., Zhavoronok, A., Liutikov, P., Skvirskiy, I. & Lukashev, O. (2021). Ecosystem of VAT Administration in E-Commerce: Case of the Eastern Europe Countries. *Estudios de economía aplicada*, 39(5). DOI: <http://dx.doi.org/10.25115/eea.v39i5.4909> [in English].
15. Danylyshyn, B., Dubyna, M., Zabashtanskyi, M., Ostrovska, N., Blishchuk, K., & Kozak, I. (2021). Innovative Instruments of Monetary and Fiscal Policy. *Universal Journal of Accounting and Finance*, 9(6), 1213-1221. <https://doi.org/10.13189/ujaf.2021.090601> [in English].
16. Lagodiienko, N., Pozhydaieva, M. & Krylov, D. (2022). Digitalization of Tax Administration in Ukraine: Risks and Opportunities. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 44(4), 443-450. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2022.44> [in English].
17. Nikiforov, P., Greshko, R., Marych, M., Marusiak, N., Kharabara, V. & Gladchuk, O. (2022). Mutual Influence Of Fiscal And Monetary Policy In The Context Of Ensuring Macro-Financial Stability Of The State. *Management Theory and Studies for Rural Business and Infrastructure Development*, 44(4), 435-442. DOI: <https://doi.org/10.15544/mts.2022.43> [in English].
18. Zhavoronok, A., Popelo, O. & Cosmulese, C. G. (2026). Coordination of fiscal and monetary policies in ensuring macroeconomic stability of Ukraine. *Financial and Credit Systems: Prospects for Development*, 1(20), 161-172. DOI: <https://doi.org/10.26565/2786-4995-2026-1-12>

